

6. Ůřařĩřę Ęřařańũęřař ańĩřĩ. Ńđĩřař đřařĩř Ąřařař Ęřĩřĩ // Ęřžã: Ąđđ Ęĩĩđř, 2003. – 267 ř.

References

1. LEWIN, K. (2011) *Przeżyłem. Saga Świętego Jura spisana w roku 1946*. Warszawa: Fundacja Zeszytów Literackich.
2. CHAMEIDES, L. (2012) *Strangers in many lands: the story of a Jewish family in turbulent times*. Wethersfield.

3. Svidchennia Lili Polman. (Nadislane Lili Polman 16 serpnia 2016 r. Yuriu Skiri)

4. Svidchennia Lili Polman. Dodatok I. Arkhiv Sviatouspenskoj Univskoi Lavru, s. Univ, fond 15, sprava 14, tom 2, ark. 23-26.
5. SLIPYI, I. (2014) *Spomyny*. Lviv-Rym: Vydavnytstvo UKU.
6. KAHANE, D. (2003) *Shodennyy Lvivskogo Getto. Spohady rabyna Davyda Kahane*. Kyiv: Duh i Litera.

Надійшла до редколегії 15.02.17

Y. Skira, Postgraduate student
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

THE STERN FAMILY RESCUE BY METROPOLITAN ARCHBISHOP ANDREY SHEPTYTSKY IN THE LIGHT OF MEMORIES OF LILI POHLMANN

For the attention of scientific community, we propose the document "My meeting with the metropolitan archbishop Andrey Sheptytsky" being the memory of Mrs. Lili Pohlmann who was rescued during the Holocaust. It tells us a deadlock situation the Jewish family of Sterns was in, and how they did call for help to the head of the Greek Catholic Church metropolitan archbishop Andrey Sheptytsky. The document is an important historical source since it witnesses the stance of the Greek Catholic clergy and monkhood on the Holocaust events. It represents the mechanisms and methods used by immediate circle of Andrey Sheptytsky in order to carry out his commission of the Jews rescue from the hands of the Nazis. The document is rich in details of challenges in front of the both parties of hiding, descriptions of the Jewish children behaviour, their feelings and adaptation to new life realities. This historical source proves an active participation of clergy and monkhood of the Greek Catholic Church in the Jews rescue during German occupation, their concern in the Jewish people tragedy, and the risks these persons faced in their struggle for the people's lives under the conditions of the totalitarian system.

Keywords: metropolitan, orphanage, convent, help, exam.

УДК 93/94+81'06

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2017.133.2.15>

О. Смержевська, канд. іст. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПОЛЬЩІ: ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ ТА ЙОГО ВІЗІЇ "ЄВРОПИ"

Своєрідною зустріччю двох культур, української та польської, став спільний українсько-польський проект "Моя Європа: Дея есеї про найдавнішу частину світу". Це не просто два есеї двох корифеїв. Це – своєрідний погляд на одне й те саме з різних ракурсів, відчуття кожного з них "Європи". Для Ю. Андруховича "Європа" була різною, починаючи від початку 1990-х рр. Спочатку вона, як і для кожної пострадянської людини, видавалася казкою, чимось прекрасним й недосяжним. Така собі "сліпа любов", без критичного аналізу чи бачення недоліків. У романі "Таємниця" (вийшов друком 2007 р.) письменник багато розмірковує про "Європу", її історію та географію. В А. Стасюка "Європа" – це різні смаколики. В Ю. Андруховича вона постає "домом", в якому переплелися епохи, стилі, вподобання. Але "Європа" різна. Тому окремо у Ю. Андруховича йдеться про "Центральну Європу", її "історичне призначення". Увагу привертає тема розуміння ролі історії. Ю. Андрухович виокремлює кілька таких візій: бачення історії інтелектуалами "щасливих спільнот" (їх представляє учений зі Швеції), "нещасливих спільнот" (тих, що пережили тоталітарні часи) та "один радикал з Москви". Отож, попри глобалізацію та різноманітні об'єднавчі ініціативи, "Європа" залишається строкатою культурно та ментально.

Задля гідної презентації себе в "європейському домі" Україна як держава має бути зацікавлена в активізації культурних обмінів з різними країнами, насамперед такими, як Польща.

Ключові слова: Юрій Андрухович, постмодерна література, Польща, Європа.

У культурній дипломатії важлива роль належить художній літературі та власне самим авторам як таким, думки, погляди та вподобання яких впливають на уявлення людей про країну, яку ця література та автор представляють. На сьогодні актуально апелювати до художньої літератури, яка презентує Україну в світі, формує візію української культури та історії. В умовах гібридної війни, чергової ескалації інформаційних атак край важливо зберігати здоровий глузд та холоднокровно формулювати належні відповіді на ці виклики. Наприклад, можна згадати про спроби (на жаль, не безуспішні) змінити вектор дружніх українсько-польських взаємовідносин в бік конфронтації. Для цього вкотре спекулюють іменами історичних постатей та подій, які, при "правильній обробці", без опертя на всебічний неупереджений аналіз, здатні збудити суспільство, й навіть самих істориків, по обидва боки українсько-польського кордону. Тому дана стаття покликана продемонструвати можливості культурної співпраці, спрямовані на конструктивний діалог та знайомство з культурними, ментальними, історичними та іншими особливостями розвитку українців та поляків. Історія наших стосунків – різна, як і у всіх народів-сусідів. Ми обопільно маємо претензії різного ґатунку. Але не варто забувати, що саме оці історичні образи, криваві спогади, маніпуляції навколо тих чи ін-

ших особистостей та подій, плекання цих образ – це й є та "міна сповільненої дії", яка здатна звести нанівець всі попередні позитивні досягнення, послабити як Україну, так і Польщу перед спільною загрозою, яка насунулася з північного сходу на нашу країну.

Завдяки сучасній українській літературі, пересічні європейці, починаючи з 2000-х рр., мали можливість відкрити для себе Україну як європейську країну з пострадянським тягарем: мафією, корупцією на всіх щаблях влади та в різних суспільних сферах, купую соціальних та побутових проблем, які для багатьох у "ситій Європі" виглядали досить-таки екзотично. Та менше з тим, Україна та українці поставали як духовно близькі, історично й культурно вкоренені у європейське культурологічне коло. Своєрідним піком такого знайомства та зацікавлення сучасною українською літературою стали події Помаранчевого Майдану. Але цей інтерес не був випадковим чи неочікувано-блискавичним. Йому передувала копійка праці письменників, поетів, публіцистів, перекладачів, видавців, просто небайдужих людей по обидва боки невидимого-важкопробивного кордону між Україною та "Європою". Як влучно зазначив Юрій Андрухович, "ми живемо в добу третього об'єднання Європи. Перше відбулося в середньовіччі на руїнах Римської імперії, друге – в XVIII столітті, спираючись – з ініціати-

ви Республіки Вчених – на науково-історичну культуру, третє відбувається вже на наших очах. Зрозуміло, що найбільша складність цієї процедури полягає не в тому, щоб об'єднати Західну Європу, а щоб приєднати до неї Центральну і Центрально-Східну, тобто Польщу, Чехію, Угорщину, Сербію, Румунію, Україну" [12].

Так склалося, що українська культура, література зокрема, за радянських часів залишалися поза увагою поляків. Ба більше, домінувала думка, що все радянське несе на собі відбиток виключно радянської пропаганди та ідеологічної заангажованості й, відповідно, не може становити жодного інтересу. Хоча в Польщі й знали Тараса Шевченка та Івана Франка. Також польські читачі мали змогу познайомитися з антологією українського "розстріляного відродження", яка побачила світ завдяки старанням редактора паризької "Культури" Єржи Гедройця. Польські читачі також познайомилися з поезією Ліни Костенко, Василя Симоненка, Василя Голубородька. Своєрідним "містком" між українською та польською культурою було мюнхенське видання "Сучасність". Та таких культурних контактів було вкрай мало для повноцінної презентації української літератури в Польщі. Після 1991 р. ситуація не змінилася на краще. Економічна криза в Україні та Польщі не сприяла належному фінансуванню перекладацької та видавничої діяльності, організації різного роду імпрез, пов'язаних з культурно-літературними проектами задля знайомства та популяризації української літератури в Польщі й навпаки [13, с. 272-273]. Однак поступово такі контакти все-таки налагоджувалися. Зокрема, польський поет та перекладач Богдан Задура переклав польською вірші Дмитра Павличка. З часом його настільки захопила українська література, що він переклав польською мало не всіх представників сучасної української літератури: Юрія Андруховича, Василя Махна, Андрія Бондара, Наталку Білоцерківець, Остапа Сливинського, Олександра Ірванця, Миколу Рябчука, чиї твори вийшли окремими книгами. Також впорядкував антології української поезії "Вірші завжди вільні", які витримали кілька перевидань та мали шалений успіх у Польщі [7].

На творчості Юрія Андруховича, а саме на його візії "Європи", "європейців", "України", "історії", презентованих в його романах та есеях, які перекладені та видані, в тому числі, й у Польщі, пропонуємо акцентувати увагу в даній розвідці. Творчості Ю. Андруховича та її особливостям присвятили свої праці, насамперед, літературознавці та літературні критики: А. Кола, Я. Сковрон, В. Чернецький [5; 13, 11]. Історики фактично ще не торкалися цієї теми. Але вкрай важливо вивчати історію, спираючись й на таке джерело, як художня література того чи іншого періоду. Адже письменники-поети-митці тонко й влучно помічають особливості свого часу, свідомо чи неусвідомлено відображаючи "дух епохи" в своїй творчості. Зокрема, аналізу романів та ранніх прозових оповідань Ю. Андруховича як джерелу до вивчення історії повсякденності пострадянської України присвячена одна з моїх статей [10].

Своєрідною зустріччю двох культур на літературній ниві став спільний українсько-польський проект "Моя Європа: Два есеї про найдавнішу частину світу". Ідея книги належить дружині Анджея Стасюка, Моніці Шнайдерман, яка очолює видавництво "Czarne" ("Чарне"): "вона запропонувала кожному з нас [Юрію Андруховичу та Анджею Стасюку – О.С.], НЕ контролюючи один одного і не перевіряючи, але приблизно в той самий відтинок часу написати розлогіший і цілком вільний за формою твір... на вільну тему, власне кажучи. Твір на вільну тему про себе, про свій час і про своє місце в цьому світі, задуматись трохи над цими речами" [9]. І Юрій Андрухович в Україні, і Анджей Стасюк в Польщі –

культові письменники (й не тільки письменники), кожен у своїй країні, представники одного покоління. Тому така спільна літературна праця – це не просто два есеї двох корифеїв, це – своєрідний погляд на одне й те саме з різних ракурсів, відчуття кожного з них "Європи". Книга спочатку вийшла друком у Польщі в 2000 р., за рік україномовний переклад був презентований у Києві та Львові [8]. В цій книзі автори шукають "Європу" – "в пам'яті, в уяві, в літературі, на мапі, в собі". У есеї Анджея Стасюка "Корабельний щоденник" "Європа" постає як щось таке, "що вмістилося поміж зруйнованим і ще не збудованим домом" [6]. "Європа" Анджея Стасюка – мультикультурна, в його описі – мультикультурна: "Мапа Європи нагадує таріль з якоюсь стравою. Німецька котлета, вагон російських картопель, французький салат, італійська спаржа, іспанський десерт і британський компот на запивку. Тут і там усе однаково заляпане плямами якихось підлив. Соус угорський, соус чеський, румунське яйце нам'яко, шведсько-норвезький оселедець із хеком на закуску, гірчиця Бенілюксу, польський шпінат, надкушена й покришена грецька скибка – словом, непогана мішанка" [4]. Для Юрія Андруховича "Європа" була різною, починаючи від початку 1990-х рр. Спочатку вона, як і для кожної пострадянської людини, видавалася казкою, чимось прекрасним й недосяжним, такою собі "сліпою любов'ю", занурення в яку не передбачає критичного аналізу чи бачення недопільків. Для Ю. Андруховича такою "Європа" була в 1992 р.: "контрасти між тою пост-радянською руїною, з якої в 92 році я просто впродовж 2 годин перелетів літаком і опинився посеред цієї прекрасної Європи, – цих контрастів уже не існує. На моє глибоке переконання, ми просто нормально рухаємося назустріч одне одному, і захід Європи стає все більш східнішим, і навпаки – схід Європи стає все західнішим" [9]. У романі "Таємниця" (вийшов друком 2007 р.) письменник багато розмірковує про "Європу", її історію та географію. У притаманній йому манері він іронічно описує серйозні речі, застосовує неочікувані метафори, змушуючи читача й самому задуматися: а що таке "Європа"? де її кордони? яка вона? Отож, у "патріарха укрусчліту" "Європа" – "це такий відросток від Азії, щось на кшталт півострова, який вважає себе континентом. При цьому його все важче обмежити: якщо з його західним берегом фактично все зрозуміло, то відносно східного існує страшенно багато всіляких ідіотських концепцій". Східні кордони "Європи" – різні, кожен бачить їх по-своєму. Для когось це – правий берег Райну. Або – далі на схід від Берлінського муру, або західний кордон вже не існуючого Радянського Союзу, "або – межиріччя Дунаю й Дону, пардон, Дніпра і Дністра. Якщо ж брати до уваги Уральський хребет, то важко судити, чи вони приходять перед ним, а чи вже за ним. Бо тоді можливо, що ця межа є узбережжям Тихого океану. Європа від Сан-Франциско до Владивостока, можеш собі уявити?" [2, с. 413]. Якщо у Анджея Стасюка "Європа" – це різні смаколики, то у Юрія Андруховича вона постає таким собі "домом", в якому переплелися епохи, стилі, вподобання: "з півдня він пови́тий диким виноградом і лавром, але іноді все це замітає червоним африканським піском. З півночі натомість він майже вічно засипаний лапландським снігом. На дахах і ринах – мільйони бурульок. Північні приміщення в ньому опалюють теплом гейзерів". Майдруючи далі цим "домом", потрапляємо в західну його частину, яка "переважно щільно обжита й доглянута, коридори, зали й покої аж блищать після чергового евроремонту. Але в той же час у ній настільки стерильно, що страшенно хочеться влаштувати пияцький дебош". Повною протилежністю західній частині "дому" є його східна частина, яка "являє собою радше руїну з повибиваними вікнами й позриваними з петель дверима. По ній гуля-

ють протяги і смерчі, носиться перекотиполе. У ній погано з опаленням і водопостачанням, а на кухнях гидко пахне вареною капустою та самогоном". Та при цьому "Європа" прекрасна, бо "вона досі розмовляє настільки багатьма мовами. <...> Це більше ніж бібліотека, це Ресурс, це людські історії, розказані тисячею діалектів" [2, с. 415-416]. Щодо ментальних кордонів "Європи", то вона "всюди там, де місцеві мешканці вважають, що вони в Європі" [2, с. 414]. Але, як наголошує автор завжди в своїх творах, "Європа" різна. Тому окремо він веде мову про "Центральну Європу", її "історичне призначення". У "Центрально-східній візії" "центральноевропейський страх історично коливається між двома тривогами: німці йдуть, росіяни йдуть. Центральноєвропейська смерть – це смерть в'язнична або табірна, до того ж колективна, Massenmord, зачистка. Центральноєвропейська подорож – це втеча. Але звідки й куди? Від росіян до німців? Чи від німців до росіян? Добре, що на ці випадки на світі ще є Америка" [9]. Проблема ролі та місця "Центральної Європи" виринає не тільки в творчості Юрія Андруховича. Вона актуальна й для письменників інших європейських країн колишнього соціалістичного табору. Зокрема, чеський письменник Мілан Кундера написав ще у першій половині 1980-х рр. статтю "Трагедія Центральної Європи", в якій розмірковує "що означає Європа для угорця, чеха, поляка". І тут же відповідає: "Для них слово "Європа" не є географічним поняттям, а духовним поняттям, синонімом до слова "Захід". Але Мілан Кундера не забуває, що вона "завжди ділилася на дві половини, які розвивалися окремо: одна була пов'язана з давнім Римом і Католицькою церквою, базою ж розвитку другої були Візантія та Православна церква". Ба більше, Друга світова війна також внесла свої корективи в кордони Західної і Східної Європи: "Після 1945 р. кордон між двома Європами пересунувся на кілька сотень кілометрів на захід, і кілька держав, що завжди вважали себе західними, одного ранку дізналися про те, що відтепер вони належать до Сходу". Це зміщення призвело, за М.Кундерою, до трьох кардинальних змін: "змінилося становище Західної Європи, сталися зміни в Східній Європі, але в найскладнішій ситуації опинилася та частина Європи, що розташована географічно в центрі і за культурою належала до Заходу, – політично стала частиною Сходу". Головною загрозою для Центральної Європи, як стверджує М. Кундера, була Росія, яка, за словами історика та політика Франтішека Палацького (1798-1876), "досягнувши величезних розмірів, збільшує свою силу поза можливості будь-якої західної країни". Аналізуючи далі погляди Ф. Палацького на перспективи розвитку Центральної Європи, яка "повинна бути сім'єю рівноправних націй, кожна з яких, поважаючи інші нації, забезпечивши собі надійне існування під захистом сильної, об'єднаної держави, могла б також плекати свою індивідуальність". І саме Центральній Європі була чужорідною Росія як "одноманітна маса, що все уніфікує та централізує, сповнена рішучості перетворити всі народи своєї імперії (українців, білорусів, вірменів, латишів, литовців та інших) в єдиний російський народ (або, як звичайно висловлюються в цьому столітті [XX ст. – О.С.] узагальненої словесної містифікації, в "єдиний радянський народ")" [6]. Та повернімося до "Центрально-східної ревізії" Ю. Андруховича, написаної протягом вересня 1998 – січня 2000 рр. Поміж іншого, увагу в цьому творі привертає тема розуміння ролі історії. Автор виокремлює кілька таких візій: бачення історії інтелектуалами "щасливих спільнот" (в тексті їх представляє учений зі Швеції), "нещасливих спільнот" (тих, що пережили тоталітарні часи) та "один радикал з Москви". Автор тонко відзначає особливості історичних дискурсів у цих інтелектуальних "спільнотах", що представляли "західні" й

"східні" (в межах Європи) ментальності. Зокрема, іронічно описує свої спостереження за типовою після 1991 р. "зустріччю західних інтелектуалів зі східними", під час яких "йшлося про з'ясування багатьох, як їм здавалося, вельми важливих речей – про "падіння стіни та культуру без кордонів", про "зближення і протистояння ментальностей", про "нові шати старих націоналізмів", про "духовну архітектуру Європи в третьому тисячолітті", про "посткарнавальне безглуздя світу". Та дискусії, попри заявлену актуальність, були "не надто гострими", бо "подібного кшталту конференції" "між Сходом і Заходом" в якому-небудь комфортабельному гніздовищі усе тієї ж Миттельєвропи переважно жосткими не бувають – жодна з примар теперішнього антиполітикуму не збурить їх своєю присутністю: ані Ле Пен не в'їде на коні з промовою, ні Жириновський з голими бабами та гепенінгом а la Calachnikoff, ані Саддам Караджич-Мілошевич патріотичних віршів не прочитає <...>. Менше з тим, суттєві відмінності в баченні ролі історії в сьогоденні, у проєкції на майбутнє чітко окреслюються в поглядах "західних" і "східних" інтелектуалів, представників "щасливих" та "нещасливих" спільнот відповідно. Для "щасливих спільнот" історія не є великою цінністю та такою, до якої варто апелювати у пошуках сенсів. Тоді як "нещасливі спільноти" радо хапаються за історію як стрижень, що допомагає сформувати власну ідентичність, пояснити свої біди та невдачі й презентувати себе в світі [3, с. 273-276]. Отож, попри глобалізацію та різноманітні об'єднавчі ініціативи, "Європа" залишається строкатою культурно та ментально: "<...> ірландець і албанець перебувають у зовсім різних культурних просторах і об'єднувати їх ніяк не збираються. <...> Значно ближчі один одному й культурно активніші назовні француз і німець також" [1].

Задля гідної презентації себе в "європейському домі" Україна як держава має бути зацікавлена, поміж іншого, у активізації культурних обмінів з різними країнами. І твори сучасних українських авторів та самі автори, зокрема Юрій Андрухович, сприяють такій позитивній культурній дипломатії.

Список використаних джерел

1. Андрухович Ю. Європа – культура на краю світу / Ю. Андрухович [Електронний ресурс] // Критика. Міжнародний огляд книжок та ідей, травень 2013. – Режим доступу: <https://krytyka.com.ua/articles/evropa-kultura-na-kraju-svitu>. Дата звернення: 25.02.2017.
2. Андрухович Ю. Таємниця. Замість роману / Ю. Андрухович. – Харків: Фоліо, 2007. – 477 с.
3. Андрухович Ю. Центрально-східна ревізія / Моя остання територія. Вибрані твори. Поезія. Проза. Есеїстика / Ю. Андрухович. – Львів: Піраміда, 2009. – С. 263-307.
4. Дігай Т. Розсіпані вітражі, або Вино руїн. 02.02.2008 / Т. Дігай [Електронний ресурс] // Друг читача. – Режим доступу: http://vsiknydy.net.ua/shcho_pochytaty/review/125/. – Дата звернення: 20.02.2017.
5. Кола А. Категорія "Центральної Європи" в творчестві Мілана Кундери, Юрія Андруховича і Анджея Стасюка / А. Кола [Електронний ресурс] // Журнал Польського інституту міжнародних дел "Європа". – 2002. – Том 2. – № 2(3). – С. 131-154. – Режим доступу: <http://www.pism.pl/pdf/Europa3Kola.pdf>. – Дата звернення: 17.02.2017.
6. Кундера М. Трагедія Центральної Європи / М. Кундера [Електронний ресурс] // Культурологічний часопис "І". – Львів, 1995. – Число 6. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n6texts/kundera.htm>. – Дата звернення: 22.02.2017.
7. Любка А. Богдан Задура: "Де закінчується культура – починається війна..." / А. Любка [Електронний ресурс] // ШО, 01.12.2010. – Режим доступу: <http://scho.kiev.ua/article/577404>. Дата звернення: 23.02.2017.
8. Моя Європа-2: Спільний проєкт двох письменників [Електронний ресурс] / Польський інститут, Київ, 20.09.2001. – Режим доступу: <http://www.polist.kiev.ua/event45.html>. Дата звернення: 16.02.2017.
9. Пиркало С. Андрухович: перш за все треба писати добре. 15.01.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://andruhovich.info/andruhovich-persh-za-vse-treba-pisati-dobre/>. Дата звернення: 17.02.2017.
10. Смержевська О. Постмодерна проза як історичне джерело (на прикладі "армійських оповідань" Юрія Андруховича та його романів "Рекреації", "Московіада", і "Таємниця") / О. Смержевська // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 112. – С. 77-81.

11. Чернецький В. Трансгресія і глобалізація: стратегії включення українського літературного дискурсу в сучасні соціокультурні процеси / В. Чернецький [Електронний ресурс] // Українські трансгресії XX-XXI ст. Звільнити майбутнє від минулого? Звільнити минуле від майбутнього? Культура-Історія-Політика / Наук. ред. Матусяк А. – Wrocław-Львів, 2012. – С. 164-172. – Режим доступу: http://www.ifs.uni.wroc.pl/prag/2015_AM_4.pdf. – Дата звернення: 19.02.2017.

12. Яковенко С. Андрухович і не зовсім / С. Яковенко [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 12 жовтня 2001. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/CULTURE/andruhovych_i_ne_zovsim.html. – Дата звернення: 17.02.2017.

13. Skovron J. Polsko-ukrainskie stosunki literackie po 1989 roku. Rekonesans badawczy / J. Skovron [Електронний ресурс] // Українські трансгресії XX-XXI ст. Звільнити майбутнє від минулого? Звільнити минуле від майбутнього? Культура-Історія-Політика / Наук. ред. Матусяк А. – Wrocław-Львів, 2012. – С. 272-278. – Режим доступу: http://www.ifs.uni.wroc.pl/prag/2015_AM_4.pdf. – Дата звернення: 19.02.2017.

References

1. ANDRUKHOVYUCH, YU. (2013) Yevropa – kultura na krayu svitu [Online]. Krytyka. Mizhnarodnyy oghlad knyuzhok ta idei, traven 2013. Available from: <https://krytyka.com.ua/articles/evropa-kultura-na-krayu-svitu>. [Accessed: 25th February 2017].

2. ANDRUKHOVYUCH, YU. (2007) Taiemnytsia. Zamist romanu. Kharkiv: Folio.

3. ANDRUKHOVYUCH, YU. (2009) Tsentralno-skhidna reviziia. Moia ostannia teritoria. Vybrani tvory. Poeziia. Proza. Eseiystuka Lviv: Piramida.

4. DIHAL, T. (2008) Rozsypani vitrazhi, abo vyno ruin [Online]. Druh chytacha. Available from: http://vsiknydy.net.ua/shcho_pochytaty/ review/125/. [Accessed: 20th February 2017].

5. KOLA, A. (2002) Kategorii "Central'noj Evropy" v tvorchestve Milana Kundery, Yuriya Andrukhovicha i Andzheya Stasyuka [Online]. Zhurnal

Pol'skogo institute mezhdunarodnykh del "Evropa". Available from: <http://www.pism.pl/pdf/Europa3Kola.pdf>. [Accessed: 17th February 2017].

6. KUNDERA, M. (1995) Trahediiia Tsentral'ni Yevropy [Online]. Kulturolozhnyy chasopys "Y" Lviv. Available from: <http://www.ji.lviv.ua/n6texts/kundera.htm>. [Accessed: 22nd February 2017].

7. LIUBKA, A. (2010) Bohdan Zadara. "De zakinchietsia kultura – pochynaietsia viina..." [Online]. SHO. Available from: <http://scho.kiev.ua/article/577404>. [Accessed: 23th February 2017].

8. Moia Yevropa-2: Spilnyi proekt dvokh pysmennykh [Online]. Polskyi instytut, Kyiv, 20.09.2001. Available from: <http://www.polist.kiev.ua/event45.html>. [Accessed: 16th February 2017].

9. PYRKALO, S. (2008) Andrykhovych: persh za vse treba pysaty dobre [Online]. Available from: <http://andruhovych.info/andruhovych-persh-za-vse-treba-pysaty-dobre/>. [Accessed: 17th February 2017].

10. SMORZHEVSKA, O. (2016) Postmoderna proza iak istorychne dzherelo (na pryklady "armiyskykh opovidan" Yuriia Andrykhovycha ta ioho romaniv "Rekreacii", "Moskoviada" i "Taiemnytsia"), Hileia 112, 77-81.

11. CHERNETSKYI, V. (2012) Transgresiia i hlobalizatsiia: stratehii vkluchennia ukrainskoho literaturnoho dyskursu v sychasni sotsiokulturni protsesy [Online]. Ukrainski transgresii XX-XXI st. Zvilnyty maibutnye vid mynulooho? Zvilnyty mynule vid maibutnooho? Kultura-Istoriia-Polityka. Available from: http://www.ifs.uni.wroc.pl/prag/2015_AM_4.pdf. [Accessed: 19th February 2017].

12. YAKOVENKO, S. (2001) Andruhovych i ne zovsim [Online]. Dzerkalo tyzhnia. Available from: http://gazeta.dt.ua/CULTURE/andruhovych_i_ne_zovsim.html. [Accessed: 17th February 2017].

13. SKOVRON, J. (2012) Polsko-ukrainskie stosunki literackie po 1989 roku. Rekonesans badawczy [Online]. Ukrainski transgresii XX-XXI st. Zvilnyty maibutnye vid mynulooho? Zvilnyty mynule vid maibutnooho? Kultura-Istoriia-Polityka. Available from: http://www.ifs.uni.wroc.pl/prag/2015_AM_4.pdf. [Accessed: 19th February 2017].

Надійшла до редколегії 12.04.17

O. Smorzhevska, Ph.D., associate professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

PRESENTATION OF UKRAINIAN LITERATURE IN POLAND: YURI ANDRUKHOVYCH AND HIS VISION OF "EUROPE"

The original meeting of two cultures, Ukrainian and Polish, was a joint Ukrainian-Polish project "My Europe: Two Essays on the oldest part of the world." It's not just two essays of two giants. This is a kind of look at the same thing from different aspects, each feeling "Europe". For Yuri Andrukhovych "Europe" was different, from the early 1990s. Initially it as per the post-Soviet man, seemed like a fairy tale, something beautiful and elusive. Such a "blind love" without critical analysis or vision deficiencies. In the novel "The Secret" (was published in 2007), the writer thinks a lot about "Europe", its history and geography. A. Stasiuk "Europe" it is a variety of goodies. For Y. Andrukhovych it appears "home," which intertwined era style preferences. But "Europe" is different. So apart in Y. Andrukhovych case of "Central Europe", its "historic mission. He draws attention to understand the role of history. Yuri Andrukhovych distinguishes several such visions: the vision of the history of intellectuals "happy community" (which represents the Swedish scientist), "unhappy communities" (those who experienced totalitarian times) and "a radical from Moscow." So, despite globalization and unifying various initiatives, "Europe" is a colorful culture and mentality.

For itself worthy presentation in the "European home" Ukraine as a state should be interested in intensification of cultural exchanges with various countries, especially such as Poland.

Keywords: Yuri Andrukhovych, postmodern literature, Poland, Europe.

УДК 930.2(560):947.7 "15"

Ф. Туранли (Туранли Фергед Гардашкан Оглу), канд. іст. наук, доц.
Національний університет "Києво-Могилянська академія", Київ

ТУРЕЦЬКІ РУКОПИСНІ ДОКУМЕНТИ ЯК ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТ.

У статті досліджуються архівні документи, які містять відомості з історії України періоду розвитку українського козацтва, зокрема про військову діяльність гетьмана Дмитра Вишневецького. Розглядається політика Високої Порти, спрямована на запобігання бойових дій з боку українських козаків проти Високої Порти та Кримського ханства у Приазов'ї. Проаналізовано політичну ситуацію, яка склалася у відносинах між Османською імперією, Московським царством і Польщею в другій половині XVI ст. Зазначається про міжнародні торговельні шляхи та питання забезпечення безпеки такої комунікації. Проблема методології дослідження османсько-турецьких писемних джерел із зазначеної теми полягає в об'єктивній інтерпретації текстів досліджуваних джерел, що потребує застосування відповідного методу.

Ключові слова: методологія, османсько-турецьке писемне джерело, історіографія, українське козацтво, Дмитро Вишневецький, Азов, Кримське ханство, Висока Порта, торгівля.

Значущість дослідження проблеми щодо розвитку українського козацтва полягає у тим, що в османсько-турецьких рукописних документах містяться важливі відомості щодо військово-політичної діяльності українських гетьманів, зокрема Дмитра Корибут-Вишневецького¹¹. Розкриття змісту цих документів уможливають поглянути на названу історичну постать у ширшому контексті, а саме – в період його політичної дія-

льності щодо Османської імперії та Кримського ханства [17, с. 489–503; 25, с. 95–140; 6, с. 7]¹². Адже встанов-

¹²Відносини між Високою Портою та Кримським ханством у другій половині XVI століття досліджено за даними фонду "Рестри важливих документів" (Mühimme Defterleri), де містяться реєстри документів про важливі події, рішення, ухвали, котрі стосувались діяльності османського уряду і які зберігаються в державному архіві османського періоду історії Туреччини (BOA – Başbakanlık Osmanlı Arşiv / Османський архів Головного управління Кабінету міністрів (Турецької Республіки).

¹¹Роки життя : 1516 / 1517 – 1563; роки правління : 1553–1563.